

S
ygnaatura XXV C 2749/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2023 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Krystyna Stawecka
Protokolant:	Praktykant Sebastian Sosnowski

po rozpoznaniu na rozprawie zdalnej w dniu 26 września 2023 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **M. K. (1) i M. K. (2)**

przeciwko **Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę;

Ustala nieważność umowy kredytu hipotecznego nr (...) zawartej w dniu 19 listopada 2008 r. pomiędzy M. K. (1) i M. K. (3), w miejsce której przystąpiła do długu kredytowego w dniu 21 grudnia 2012r. M. M. (1) nosząca obecnie nazwisko K. a Bankiem (...) Spółka Akcyjna w W..

Zasądza od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów M. K. (1) i M. K. (2) łącznie kwotę **256.788,38** (dwieście pięćdziesiąt sześć tysięcy siedemset osiemdziesiąt osiem i 38/100) **złotych** wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia 26 września 2023 r. do daty dnia zapłaty.

W pozostałej części w zakresie roszczenia o odsetki ustawowe – powództwo oddala.

Zasądza od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę 11.834 zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XXV C 2749/20

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 26 września 2023 r.

Powodowie M. K. (2) i M. K. (1) pozwem z dnia 12 sierpnia 2020 r. (data stempla pocztowego - k. 64 as), zmodyfikowanym następnie w piśmie procesowym z dnia 10 listopada 2021 r. (data stempla pocztowego k. 162) skierowanym przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. wnieśli o:

zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów:

kwoty **256.788,38 zł** wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 77.547,69 zł od dnia 27 lipca 2020 r. do dnia zapłaty i od kwoty 179.240,69 zł od dnia 26 stycznia 2021 r. do dnia zapłaty;

kwoty **5.998,96 CHF** wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia pozwanemu modyfikacji powództwa z dnia 10 listopada 2021 r. do dnia zapłaty lub równowartość tej kwoty w wysokości 23.582,85 zł po przeliczeniu według kursu średniego NBP wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 26 stycznia 2021 r. do dnia zapłaty;

ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 19 listopada 2008 r. jest nieważna.

ewentualnie:

zasądzenie od pozwanego łącznie na rzecz powodów:

kwoty 65.087,19 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 27 lipca 2020 r. do dnia zapłaty,

kwoty 13.838,18 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 27 lipca 2020 r. do dnia zapłaty

Nieważność umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 19 listopada 2008 r. wynika zdaniem powodów z zamieszczonych w niej klauzul abuzywnych. W ramach roszczenia głównego o zapłatę powodowie domagali się zasądzenia na ich rzecz od pozwanego zwrotu wszystkich wpłat dokonanych przez z nich w wykonaniu nieważnej umowy w złotych i frankach szwajcarskich w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 15 października 2021 r. W ramach roszczeń ewentualnych powodowie domagali się zasądzenia na ich rzecz nadpłaty powstałej na skutek stosowania przez pozwanego klauzul niedozwolonych dotyczących indeksacji kwoty kredytu.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz kwoty 34 zł tytułem opłaty skarbowej od udzielonych pełnomocnictw.

(pozew k. 2-14 a.s. oraz modyfikacja powództwa k. 146-155)

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew oraz w piśmie procesowym stanowiącym odpowiedź na modyfikację powództwa wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany zakwestionował argumentację powodów dotyczącą nieważności umowy oraz abuzywności zawartych w niej klauzul.

(odpowiedź na pozew - k. 75-105v a.s., odpowiedź na modyfikację powództwa k. 166-170v).

Na rozprawie w dniu 26 września 2023 r. powodowie zostali poinformowani przez Sąd o skutkach stwierdzenia nieważności umowy oraz złożyli stosowne oświadczenia w tym zakresie (protokół z rozprawy z dnia 26 września 2023 r. – k. 210-211v a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W roku 2008 powód M. K. (1) poszukiwał kredytu na kupno mieszkania. Był to jego pierwszy kredyt. Powód miał problemy ze zdolnością kredytową ponieważ część dochodów uzyskiwał ze stosunku pracy a część z umowy zlecenie. Warunki umowy kredytu udzielanego w złotych polskich były mniej korzystne niż kredytu we frankach szwajcarskich. Powód miał zaufanie do banku, omawiał z doradcą kredytowym wiele kwestii dotyczących przedmiotowej umowy, ale nie było mowy o tym jak indeksacja do CHF wpłynie na wykonanie umowy. **Powód zawarł umowę kredytu wraz z byłą małżonką – M. K. (3).** Po rozwodzie poznał powódkę M. K. (2), która spłacała resztę kredytu razem z nim. Od 2 marca 2013 r. wzięli ślub i powodowie mają ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej i razem spłacają kredyt.

(dowód: zeznania powódki M. K. (1) w charakterze strony – k. 210-211 a.s., zeznania powódki M. K. (2) w charakterze strony – k. 210-211v a.s.).

W dniu 19 listopada 2008 r. została zawarta umowa kredytu hipotecznego nr (...) pomiędzy Bankiem (...) S.A. (kredytodawcą) M. K. (3) (byłą małżonką powoda M. K. (1)) i M. K. (1) (kredytobiorcami).

Na mocy tej umowy bank udzielił kredytobiorcom kredytu hipotecznego denominowanego w ramach (...) obejmującego oprócz kredytu hipotecznego także pakiet (...) w kwocie 165.164,87 CHF, nie więcej niż równowartość 401.086,37 zł (§ 1 ust. 1 i § 2 umowy). Okres kredytowania ustalony został na 420 miesięcy (§ 3 ust. 1 umowy), a przedmiotem kredytowania był lokal mieszkalny nr (...) o powierzchni (...) m⁽²⁾ oraz garaż o powierzchni (...) m⁽²⁾ położone w W. przy ul. (...) co stanowiło 99,30 % kwoty kredytu, pozostała część kredytu przeznaczona jest na pokrycie składki z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, co stanowiło 0,70 % kwoty kredytu (§ 4 i 5 umowy). Kredytobiorcy wnieśli wkład własny w celu realizacji inwestycji w kwocie 0,00 zł (§ 6 ust. 1 umowy). Strony ustaliły prowizję przygotowawczą od kwoty udzielonego kredytu w wysokości 1,00 % kwoty kredytu (1.651,65 CHF), płatną na rzecz banku w złotych w dniu podpisania umowy, po przeliczeniu kwoty prowizji po kursie sprzedaży dewiz banku wg Tabeli kursów z dnia wpłaty prowizji (§ 8 ust. 1 i 2 umowy).

Zgodnie z umową, kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej na zasadach określonych w § 10 Zbioru Ogólnych Zasad Kredytowania (§ 9 ust. 1 umowy). Oprocentowanie kredytu ustala się jako sumę stopy bazowej i stałej marży banku, która wynosi 1,50 p.p. W dniu zawarcia umowy oprocentowanie wynosi 3,7250 % w stosunku rocznym (§ 9 ust. 2 umowy). Stopa procentowa ulega zmianie w okresach 6-miesięcznych, liczonych od dnia podpisania umowy, przy czym: 1) dla ustalenia stopy procentowej na pierwszy okres jako stopę bazową przyjmuje się stawkę LIBOR 6M notowaną na 2 dni robocze przed podpisaniem umowy, a zmiana stopy bazowej następuje po 6 miesiącach od podpisania umowy, ale nie wcześniej niż w dniu spłaty, 2) dla ustalenia stopy procentowej na następne 6-miesięczne okresy jako stopę bazową przyjmuje się stawkę LIBOR 6M notowaną na 2 dni robocze przed zakończeniem poprzedniego okresu (§ 9 ust. 4 umowy).

Spłata kredytu została uregulowana w § 10 umowy, w którym wskazano, że kredyt wraz z odsetkami spłacany jest w PLN, w równych ratach miesięcznych. W dniu zawarcia umowy rata kapitałowo-odsetkowa wynosiła 711,84 CHF. Kredyt spłacany był w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat stanowiącym integralną część umowy.

Jako prawne zabezpieczenia spłaty kredytu w § 12 umowy przewidziane zostały m.in.: hipoteka łączna kaucyjna do kwoty 843.331,83 zł ustanowiona na kredytowanej nieruchomości, weksel in blanco oraz cesja na rzecz banku z tytułu ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych (§ 12 ust. 1).

W umowie wskazano, że jej integralną częścią jest „Zbiór Ogólnych Zasad Kredytowania w zakresie udzielania kredytów hipotecznych” (zwany dalej również „ZOZK”), stanowiący załącznik nr 1 do umowy. Kredytobiorcy oświadczyli w umowie, że przed podpisaniem umowy otrzymali ww. dokument, zapoznali się z jego treścią i uznają jego wiążący charakter (§ 1 ust. 2 i 3 umowy) (dowód: umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 19.11.2008 r. – k. 21-24 a.s.)

W „Zbiorze Ogólnych Zasad Kredytowania w zakresie udzielania kredytów hipotecznych” postanowiono, że kredyt oprocentowany jest wg stopy procentowej dla depozytów 6-miesięcznych, zwanej stopą bazową, ustalonej w oparciu o stawkę LIBOR dla kredytów denominowanych w CHF, i powiększonej o marżę banku, której wysokość jest określona w umowie (§ 10 ust. 1 i 2 ZOZK). Odsetki naliczane są od kwoty wykorzystanego kredytu wyrażonego w walucie określonej w umowie (§ 10 ust. 5 ZOZK). W przypadku kredytu spłacanego w ratach równych za okres odsetkowy przyjmuje się miesiąc (30 dni), odsetki naliczane są od daty spłaty poprzedniej raty do dnia poprzedzającego datę spłaty następnej raty, przyjmuje się, że rok liczy 360 dni. (§ 10 ust. 7 ZOZK).

W myśl § 18 - Kredyt denominowany ZOZK kredyt uruchamiany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę i określoną w umowie walutę, po kursie kupna dewiz wg. Tabeli kursów z dnia uruchomienia kredytu (§ 18 ust. 1 ZOZK). W przypadku wzrostu kursu

waluty obcej w okresie między dniem zawarcia umowy a dniem uruchomienia kredytu / transz kredytu, kwota uruchomionego kredytu wyrażona w walucie wymiennej może być niższa niż kwota określona w umowie. Kwotę kredytu wyrażoną w walucie obniża się w takim stopniu, aby odpowiadała określonej w umowie równowartości kwoty kredytu w PLN. Zmiana kwoty kredytu w walucie w związku ze wzrostem kursu nie wymaga zawarcia aneksu do umowy (§ 18 ust. 2 ZOZK). W przypadku spadku kursu waluty obcej w okresie między dniem zawarcia umowy a dniem uruchomienia kredytu / transz kredytu, kwota uruchomionego kredytu wyrażonego w walucie wymiennej może być wyższa niż kwota określona w umowie. Kwotę kredytu wyrażoną w walucie podwyższa się w takim stopniu, aby odpowiadała określonej w umowie równowartości kwoty kredytu w PLN. Zmiana kwoty kredytu w walucie w związku ze spadkiem kursu wymaga zawarcia aneksu do umowy (§ 18 ust. 3).

Splata kredytu denominowanego wraz z odsetkami następuje w złotych, w ratach określonych w walucie kredytu z umowy kredytu, wg przeliczenia z dnia wpływu środków na rachunek kredytowy kredytobiorcy, po ustalonym wg Tabeli kursów kursie sprzedaży dewiz obowiązującym w banku w momencie dokonania powyższej operacji (§ 18 ust. 4). Obliczając odsetki od kredytu bank stosuje dzielnik 360 (§ 18 ust. 5).

W przypadku raty wpłaconej w terminie wcześniejszym niż określony w harmonogramie spłat, zmniejszenie kwoty zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu następuje w dniu płatności najbliższej raty, z zastrzeżeniem postanowień § 12 i 13 (§ 18 ust. 6 ZOZK).

Tabela kursów określona została w ZOZK jako tabela kursów walut Banku (...) S.A. obowiązująca w momencie wykonywania operacji (§ 1 pkt 27 ZOZK) (dowód: Zbiór Ogólnych Zasad Kredytowania w zakresie udzielania kredytów hipotecznych – k. 27-33 a.s.).

Wraz z zawarciem umowy kredytu powód oraz jego ówczesna małżonka oświadczyli, że w związku z zaciągnięciem kredytu denominowanego zapoznali się z udzieloną przez bank informacją dotyczącą ryzyka ponoszonego przez kredytobiorcę w związku z zaciągnięciem i wykonywaniem umowy kredytu hipotecznego denominowanego do waluty obcej, i że jest im w pełni znane oraz zostało wyjaśnione przez bank ryzyko związane ze zmianą kursu waluty w której zaciągnęli zobowiązanie kredytowe. Kredytobiorcy oświadczyli, że wyrażają zgodę na ponoszenie tego ryzyka.

(Załącznik nr 10 do umowy kredytu k. 26v a.s.)

Kredyt został wypłacony w następujących transzach:

- w dniu 25 listopada 2008 r. w kwocie 288.442,83 zł co stanowiło równowartość 98.791,36 CHF;
- w dniu 25 listopada 2008 r. w kwocie 2.788,08 zł co stanowiło równowartość 1.155,15 CHF;
- w dniu 25 listopada 2008 r. w kwocie 12.000,00 zł co stanowiło równowartość 4.971,83 CHF;
- w dniu 19 grudnia 2008 r. w kwocie 22.097,91 zł co stanowiło równowartość 8.505,74 CHF;
- w dniu 18 lutego 2009 r. w kwocie 25.780 zł co stanowiło równowartość 7.937,71 CHF;
- w dniu 21 kwietnia 2009 r. w kwocie 55.780,89 zł co stanowiło równowartość 19.727,99 CHF;
- w dniu 23 czerwca 2009 r. w kwocie 22.097,91 zł co stanowiło równowartość 7.541,95 CHF;
- w dniu 23 lipca 2009 r. w kwocie 22.097,88 zł co stanowiło równowartość 8.134,09 CHF

(dowód: zaświadczenie banku – 52-55 a.s.).

W okresie od dnia uruchomienia kredytu do dnia 15 października 2021 r. powodowie spłacili na rzecz banku tytułem spłaty rat kredytowych łączną kwotę 256.788,38 zł. (dowód: zaświadczenie banku – 52-55 i k. k. 151 i n. a.s.).

W związku z rozwiązaniem małżeństwa M. K. (1) i M. K. (3) przez rozwód na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie VII Wydział Cywilny z dnia 28 lipca 2010 r., kredytobiorcy w dniu 21 grudnia 2012 r. zawarli w formie aktu notarialnego (Rep (...) nr (...)) umowę o podział majątku wspólnego, na podstawie której własność kredytowanego lokalu mieszkalnego nabył M. K. (1) z obowiązkiem spłaty byłej małżonki M. K. (3).

(dowód: umowa o podział majątku wspólnego z dnia 12.12.2012 r. k. 43-46 a.s.)

W dniu 21 grudnia 2012 r. powód M. K. (1) zawarł z pozwanym bankiem umowę o przejęcie długu kredytowego, na mocy której M. K. (1) przejął wynikającą z umowy sumę zadłużenia (która na dzień zawarcia umowy wynosiła 146.200,67 CHF), oraz zobowiązał się spłacić przejęte zadłużenie na warunkach i w terminach określonych w umowie wraz z odsetkami.

(dowód: umowa o przejęcie długu kredytowego z dnia 21.12.2012 r. k. 41v-42)

W dniu 21 grudnia 2012 r. M. K. (1) i M. M. (1) (obecnie K.) zawarli jako kredytobiorcy Aneks nr (...) do umowy kredytu hipotecznego nr (...), na mocy którego strony ustaliły, że kredyt spłacany będzie w 371 równych ratach miesięcznych, w dniu zawarcia aneksu rata kapitałowo-odsetkowa wynosi 497,41 CHF. Kredytobiorcy upoważnili bank do pobierania środków pieniężnych na spłatę rat kredytu wraz z odsetkami, prowizjami, opłatami oraz innymi kosztami i należnościami banku ze wskazanych w aneksie rachunków. M. M. (1) oświadczyła, że w związku z zaciągnięciem kredytu denominowanego zapoznała się z udzieloną przez bank informacją dotyczącą ryzyka ponoszonego przez kredytobiorcę w związku z zaciągnięciem i wykonywaniem umowy kredytu hipotecznego denominowanego do waluty obcej, i że jest jej w pełni znane oraz zostało wyjaśnione przez bank ryzyko związane ze zmianą kursu waluty w której zaciągnęła zobowiązanie kredytowe. Oświadczyła też, że wyraża zgodę na ponoszenie tego ryzyka.

(dowód: Aneks nr 4 do umowy kredytu k. 39-40, Załącznik nr 10 do Aneksu nr 4 – k. 40)

W dniu 2 marca 2013 r. M. K. (1) i M. M. (1) (obecnie M. K. (2)) zawarli związek małżeński. Powodowie pozostają w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej. Powodowie spłacali wspólnie kredyt ze wspólnych środków przeznaczanych na ten cel.

(dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa k. 41, zeznania powódki M. K. (2) w charakterze strony k. 211))

W dniu 2 kwietnia 2013 r. M. K. (1) oraz jego małżonka M. K. (2) zawarli w formie aktu notarialnego (Rep. (...) nr (...)) umowę darowizny, na podstawie której darował M. K. (2) udział 1/2 w prawie własności pochodzącego z kredytu stanowiącego odrębną nieruchomość lokalu mieszkalnego oraz udział 1/118 w pochodzącym z kredytu stanowiącym odrębną nieruchomość garażu.

(dowód: umowa darowizny z 2.04.2013 r. k. 48-51)

W kredytowanej nieruchomości nie była prowadzona żadna działalność gospodarcza – lokal mieszkalny zakupiony przez powoda i M. K. (3) służył zaspokajaniu ich potrzeb mieszkaniowych, a następnie potrzeb mieszkaniowych powoda oraz powódki M. K. (2). Powód od 2010 r. prowadził działalność gospodarczą jednak nie była ona zarejestrowana w lokalu mieszkalnym przy ul. (...) w W., zakupionym ze środków pochodzących z kredytu. (dowód: zeznania powoda M. K. (1) w charakterze strony – k. 210-210v a.s.)

Pismem z dnia 17 lutego 2020 r. złożyli reklamację dotyczącą umowy kredytu hipotecznego nr (...), w której wezwali pozwany bank do usunięcia z umowy klauzul abuzywnych oraz przesłania tekstu jednolitego umowy uwzględniającego usunięcie klauzul abuzywnych oraz wyliczenia nadpłaty dokonanej przez powodów przez cały okres spłaty kredytu.

(dowód: Reklamacja k. 56-57v)

Pismem z dnia 13 lipca 2020 r. powodowie wezwali pozwany bank do zapłaty na ich rzecz w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania kwoty 77.547,69 zł w związku z koniecznością usunięcia z umowy kredytowej klauzul

abuzywnych. Na żadaną przez powodów kwotę złożyła się kwota tytułem spłaconych rat kapitałowo-odsetkowych oraz pobranych przez pozwanego składek ubezpieczeniowych. Wezwanie zostało doręczone pozwanemu w dniu 17 lipca 2020 r.

(dowód: wezwanie do zapłaty k. 60-61, potwierdzenie nadania k. 62, wydruk z elektronicznego śledzenia przesyłek k. 63)

Sąd dokonał, następującej oceny dowodów:

Sąd uznał za wiarygodne obiektywne dowody z wymienionych dokumentów, jako że nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Za podstawę ustaleń Sąd przyjął zeznania M. K. (1) i M. K. (2) złożone w charakterze strony, w których powodowie przekazali informacje co do celu zaciągnięcia przez nich przedmiotowego kredytu, okoliczności zawierania umowy kredytu, konsumenckiego charakteru umowy, braku negocjowania szczegółowych warunków umowy oraz zawarcia umowy przy wykorzystaniu wzorca stosowanego przez bank. Wyjaśnienia powodów były zgodne z dowodami z dokumentów, a nie zostały przedstawione dowody wykazujące odmienny stan faktyczny w tym zakresie.

Na gruncie art. 227 k.p.c. Sąd jest uprawniony do selekcji zgłoszonych dowodów jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te miały służyć (tak M. Krakowiak w A. Góra-Błaszczkowska red. Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz, wyd. 2 z 2015 r. Legalis i wyrok SA w Warszawie z dnia sygn. akt V I ACa 245/21).

Z tych względów, Sąd pominął dowody z dokumentów prywatnych, opinii i wydruków złożonych do akt postępowania a które nie zostały powołane w uzasadnieniu wyroku, uznając je za nieprzydatne i nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie odnosiły się one bowiem bezpośrednio do kwestionowanego stosunku prawnego bądź zawierały oceny i opinie którymi Sąd nie był związany.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął **dowód z opinii biegłego sądowego** zgłoszonego przez obie strony mając na uwadze, że był on nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie, podlegało jedynie oddaleniu w zakresie części roszczenia odsetkowego od zasądzonych kwot tj. w zakresie w jakim żądanie odsetek obejmowało okres do dnia 25 września 2023 r.

Status Konsumenta

W okolicznościach niniejszej sprawy stronami sporu był po stronie pozwanej profesjonalista w obrocie, tj. bank, zaś po stronie powodowej **konsument** w rozumieniu art. 22¹ k.c. Definicja kodeksowa konsumenta odwołuje się do dokonywania przez konsumenta czynności prawnej, jednak w art. 2 dyrektywy 93/13 zdefiniowano konsumenta jako „osobę fizyczną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem”.

Konsumentem w świetle przepisów dyrektywy 93/13 jest zatem także osoba fizyczna podejmująca działania zmierzające do zawarcia umowy z przedsiębiorcą, wobec czego także na etapie przedkontraktowym (zapoznanie się z ofertami umów, obowiązki informacyjne).

Powodowie zawarli przedmiotową umowę kredytu w celu uzyskania środków potrzebnych na zakup lokalu mieszkalnego - celem zaspokojenia swoich potrzeb mieszkaniowych.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że zakup przez powodów mieszkania nie był związany z działalnością zawodową lub gospodarczą powodów. Powód prowadził wprawdzie działalność gospodarczą ale nie była ona nigdy zarejestrowana ani faktycznie wykonywana w kredytowanej nieruchomości. Art. 76 Konstytucji wprowadza nakaz ochrony konsumenta przed działaniami zagrażającymi jego zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Skoro kredyt był przeznaczony na cele mieszkaniowe powodów, to kredytobiorcy – konsumenci są jednocześnie beneficjentami konstytucyjnego prawa do mieszkania.

Lokal mieszkalny pochodzący ze środków z kredytu początkowo zaspokajał potrzeby mieszkalne powoda oraz jego pierwszej małżonki (i współkredytobiorcy). Po zakończeniu związku małżeńskiego z M. K. (3), kredytowana nieruchomość przeszła na własność M. K. (1) a on przejął cały dług wynikający z umowy kredytu. M. K. (1) i M. K. (2) pobrali się w 2013 r. i wspólnie mieszkali w kredytowanym lokalu, spłacając kredyt ze wspólnych dochodów. Powyższe pozwala na przyjęcie, że M. K. (1) i M. K. (2) w chwili zawarcia umowy kredytu działali jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Ustalony stan faktyczny wykazał przy tym wprost, że sporne klauzule umowne zawarte zostały we wzorcu umownym, na treść którego powodowie jako konsumenci nie mieli wpływu, a który sporządzony został przez profesjonalistę – pozwany bank. Brak indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez powodów postanowień umownych nie budził wątpliwości Sądu. Powodowie nie negocjowali umowy zarówno w zakresie kursu sprzedaży stosowanego do obliczenia wysokości raty kredytowej podlegającej spłacie w złotych, jak i też kursu kupna zastosowanego przez bank do ustalenia wysokości kapitału kredytu wyrażonego w walucie indeksacji.

W następnej kolejności, oceniając zasadność żądania powodów o ustalenie, należało zbadać, czy przysługuje mu interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego, gdyż kwestia ta w dużej mierze determinuje wynik sprawy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że interes prawny występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania. Interes prawny może wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i zapobiegając temu zagrożeniu (por. m.in. uchwały: z dnia 15 marca 2006 roku, III CZP 106/05 i z dnia 14 marca 2014 roku, III CZP 121/13).

Ocena istnienia interesu musi uwzględniać to, czy wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości co do danego stosunku prawnego i czy definitywnie zakończy spór na wszystkich płaszczyznach tego stosunku lub mu zapobiegnie, a więc, czy sytuacja strony powodowej zostanie jednoznacznie określona. Należy podzielić stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy że ocena tej przesłanki powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. nie może być dokonywana w sposób schematyczny, lecz zawsze z uwzględnieniem okoliczności sprawy (por. wyroki: z dnia 10 czerwca 2011 roku, II CSK 568/10 i z dnia 18 marca 2011 roku, III CSK 127/10).

Brak interesu zachodzi wtedy, gdy po stronie powoda powstały określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, dochodząc zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystając inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Strona powodowa nie traci natomiast interesu prawnego, gdy sfera jego ochrony prawnej jest szersza i wyrok w sprawie o świadczenie nie usunie wszystkich niepewności mogących wynikać z określonego stosunku w przyszłości. Ma to zazwyczaj miejsce w przypadku domagania się ustalenia nieważności umowy, gdy z naruszonego stosunku prawnego wypływa lub może wypłynąć jeszcze więcej roszczeń, natomiast wyrok w sprawie o świadczenie za wcześniejszy okres nie usunie niepewności w zakresie wszystkich skutków prawnych mogących wynikać z tego stosunku w przyszłości (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1970 roku, III PZP 34/69 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 maja 1966 roku, I CR 109/66, z dnia 5 grudnia 2002 roku, I PKN 629/01 i z dnia 21 września 2018 roku, V CSK 540/17).

Należy również zwrócić uwagę, że pojęcie interesu prawnego powinno być interpretowane z uwzględnieniem szeroko pojmowanego dostępu do sądu w celu zapewnienia ochrony prawnej, co wynika z obowiązujących standardów

międzynarodowych oraz art. 45 Konstytucji RP (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2004 roku, II CK 125/03).

Przyjmując powyższe założenia, uznać trzeba, że skoro między stronami istnieje spór o ważność i skuteczność umowy o charakterze trwałym, z której wynikają także inne, poza spłatą rat, obowiązki, w tym w zakresie ubezpieczenia, czy utrzymywania hipoteki na nieruchomości strony powodowej, nie może budzić wątpliwości stwierdzenie, że wyłącznie wyrok ustalający nieważność (względnie oddalający tak sformułowane powództwo) może ostatecznie i całościowo usunąć stan niepewności prawnej istniejący pomiędzy stronami umowy kredytu.

Powództwo wniesione w trybie art. 189 k.p.c. może być w tych warunkach uznane za właściwy środek prawny, który pozwoli w sposób definitywny rozstrzygnąć, czy zawarta przez strony umowa o kredyt hipoteczny ukonstytuowała ważny i skuteczny stosunek prawny, w oparciu o który bankowi służy nadal względem strony powodowej roszczenie o zapłatę rat wynikających z harmonogramu wraz z odsetkami oraz podstawa mająca zabezpieczać tę wierzytelność, a więc czy strona powodowa pozostaje związana umową, będąc nadal dłużnikami banku.

Wskazać przy tym należy, że całkowite wyjaśnienie istniejących między stronami rozbieżności nie mogłoby nastąpić w drodze innego powództwa, w tym powództwa o zapłatę. Moc wiążąca w zakresie uregulowanym w art. 365 k.p.c. odnosi się tylko do „skutku prawnego”, który stanowił przedmiot orzekania i nie oznacza związania sądu ustaleniami zawartymi w uzasadnieniu orzeczenia. Wynikająca z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca wyroku dotyczy związania sentencją, a nie uzasadnieniem wyroku sądu, czyli przesłankami faktycznymi i prawnymi przyjętymi za jego podstawę, gdyż zakresem prawomocności materialnej jest objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie jego przesłanki (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 stycznia 2000 roku, II CKN 655/98, z dnia 23 maja 2002 roku, IV CKN 1073/00, z dnia 8 czerwca 2005 roku, V CK 702/04 i z dnia 3 października 2012 roku, II CSK 312/12).

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności rozpoznawanej sprawy Sąd uznał, że powodom przysługuje interes prawny w opisywanym wyżej znaczeniu w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu. Jako, że pomiędzy stronami istnieje spór co do ważności umowy kredytu, która formalnie wiąże i powinna być wykonywana, to jedynie sądowy wyrok ustalający nieważność umowy może uregulować całościowo sytuację prawną stron, kończąc spór w przedmiocie związania stron umową, w tym w szczególności co do obowiązku dalszego płacenia rat kredytowych i możliwości wykreślenia hipoteki z księgi wieczystej nieruchomości.

Ustalenie Sądu, że powodowie zawarli przedmiotową umowę jako konsumenci, nakłada na sąd merytoryczny obowiązek udzielenia powodom ochrony wynikającej z wdrożenia do naszego systemu prawnego dyrektywy 93/13/EWG. Ochrona konsumenta wprowadzona tą dyrektywą wiąże się z obciążeniem przedsiębiorcy obowiązkiem informacyjnym wobec konsumenta, gdyż tylko konsument należycie poinformowany może dokonać świadomego wyboru co do zawarcia umowy na warunkach narzuconych przez przedsiębiorcę.

Obecnie dominujący jest także pogląd, że zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego (denominowanego) do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji (denominacji) określają główne świadczenie kredytobiorcy (m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 9 maja 2019 r. I CSK 242/18 LEX nr 2690299, z 27 listopada 2019 r. II CSK 498/18 LEX nr 2744159, z 11 grudnia 2019 r. V CSK 382/18 OSNC-ZD 2021/2/20, z 3 lutego 2022 r. II CSKP 459/22 LEX nr 33035544).

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyraził już wcześniej stanowisko, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, ich usunięcie spowodowałoby bowiem nie tylko zniesienie mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - zaniknięcie ryzyka kursowego, które jest związane bezpośrednio z indeksacją kredytu do waluty (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2019 r., D., C-18/17, pkt 48, 52 i przytoczone tam orzecznictwo). W wyroku z 26 lutego 2015 r., M., C-143/13 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że za warunki umowne, które objęte są zakresem pojęcia „określenia głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Natomiast

warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „określenia głównego przedmiotu umowy”.

Z kolei w wyroku z dnia 20 września 2017 r. C- 186/16 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że świadczenia podstawowe umowy kredytowej odnoszą się do kwoty pieniężnej, która musi być określona w stosunku do waluty wypłaty i określonej spłaty, zatem okoliczność, że kredyt musi zostać spłacony w określonej walucie nie ma związku z posiłkowym sposobem płatności, lecz związana jest z samym charakterem zobowiązania dłużnika, przez co stanowi podstawowy element umowy kredytowej.

Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), Sąd krajowy zobowiązany jest do uwzględnienia z urzędu, że postanowienie niedozwolone zawarte w umowie konsumenta z przedsiębiorcą nie wiąże konsumenta. W orzecznictwie TSUE wielokrotnie podkreślał, że cel, jaki przyświecał prawodawcy wspólnotowemu, nie zostałby osiągnięty, gdyby konsument, który jest stroną słabszą i nie dysponuje wiedzą prawniczą oraz zwykle nie korzysta z profesjonalnej pomocy prawnej, zobowiązany był do podniesienia zarzutu niezwiązania niedozwolonym postanowieniem (por. wyroki TSUE z 27.06.2000 r. (...) SA v. (...) (C-240/98) i (...) SA v. J. P. (C-241/98), J. B. (C-242/98), M. B. (C-243/98) i E. F. (C-244/98), ECLI:EU:C:2000:346, tak w: komentarz do art. 3851 KC T. II red. Gutowski 2019, wyd. 2/Ruchała/Sikorski, Legalis **oraz** wyrok SA w Warszawie w sprawie **VI ACa 185/20**).

Sporną umowę należało ocenić pod kątem jej zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

Z tego też należy wywieść, że skoro Sąd zobligowany jest do uwzględnienia z urzędu, że postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta, to zobligowany jest również do badania z urzędu wszystkich zapisów umowy zawartej z udziałem konsumenta pod kątem wypełnienia przesłanek abuzywności.

Powodowie jako konsumenci opierali swe roszczenia na twierdzeniu, iż wskazane w pozwie postanowienia umowy kredytowej są nieuczciwe, co w konsekwencji miało skutkować tym, że pobrane przez pozwanego bank z tytułu przedmiotowej umowy kredytowej kwoty są nienależne z uwagi na bezskuteczność wskazanych postanowień i w rezultacie przesłankową nieważność całej umowy. Zapisy te dotyczyły przeliczeniowego mechanizmu denominacji kwoty kredytu i rat kredytowych, przesłanek zmiany wysokości oprocentowania kredytów oraz obowiązku informacyjnego banku.

Sąd zbadał zapisy umowne pod kątem ich abuzywności i uznał, że w niniejszej sprawie bez wątpienia istniały podstawy do uznania, że te zapisy stanowiły niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu przepisu art. 385¹ k.c.

Należy wskazać, że zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), **Sąd krajowy zobowiązany jest do uwzględnienia z urzędu, że postanowienia niedozwolone zawarte w umowie nie wiążą konsumenta.**

W orzecznictwie TSUE wielokrotnie podkreślał, że cel, jaki przyświecał prawodawcy wspólnotowemu, nie zostałby osiągnięty, gdyby konsument, który jest stroną słabszą i nie dysponuje wiedzą prawniczą oraz zwykle nie korzysta z profesjonalnej pomocy prawnej, zobowiązany był do podniesienia zarzutu niezwiązania niedozwolonym postanowieniem (por. wyroki TSUE z 27.06.2000 r. (...) SA v. R. Q. (C-240/98) i (...) SA v. J. P. (C-241/98), J. B. (C-242/98), M. B. (C-243/98) i E. F. (C-244/98), ECLI:EU:C:2000:346, tak w: komentarz do art. 3851 KC T. II red. Gutowski 2019, wyd. 2/Ruchała/Sikorski, Legalis oraz patrz: wyrok SA w Warszawie w sprawie VI ACa 185/20).

Zgodnie z najnowszym poglądem wyrażonym w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie **III CZP 40/22** „Sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria

uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385¹ k.c.”

W myśl powołanego wyżej przepisu art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie – poza postanowieniami określającymi główne świadczenia stron – nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Zważywszy na treść wskazanego przepisu nie ulegało wątpliwości, iż uznanie konkretnej klauzuli umownej za postanowienie niedozwolone wymagało stwierdzenia łącznego wystąpienia wszystkich wymienionych przesłanek, tj. kontrolowane postanowienie umowy zawartej z konsumentem (lub wzorca umownego):

nie było postanowieniem uzgodnionym indywidualnie;

nie było postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron;

kształtowało prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy.

W ocenie Sądu kwestionowane w pozwie postanowienia umowy w zakresie mechanizmu denominacji i ustalania zmiennej stopy procentowej oraz obowiązku informacyjnego banku odnosiły się do świadczeń stanowiących świadczenie główne, które jednak nie zostały określone w sposób jednoznaczny, transparentny. Ustawodawca wskazał, że „główne świadczenia stron” wskazane w art. 385¹ § 1 k.c., są to takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia. Pojęcie to z pewnością należy interpretować w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy.

W ocenie Sądu sporna umowa kredytu była umową kredytu złotowego, jedynie denominowanego - powiązanego z kursem waluty obcej w zakresie przeliczeń wysokości świadczeń stron. Kredyt został uruchomiony w złotych i w domyśle od początku miał być w złotych spłacany. Środki z kredytu miały służyć powodowi na zakup nieruchomości służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych ich córki. Pozwany od początku znał wolę powodów do uzyskania kredytu w złotych.

Trzeba zaznaczyć, że powodowie potrzebowali środków pieniężnych w walucie krajowej. Świadczy o tym m. in. fakt, iż płatności związane z zakupem mieszkania miał nastąpić za cenę wyrażoną w złotych polskich. Wzorce umowne zostały sporządzone przez bank i zaprezentowane przez osoby działające w jego imieniu, przy czym przed dniem podpisania umowy powodowie nie mieli możliwości szczegółowego zapoznania się z jej treścią. Powodowie nie zostali ani przez doradcę kredytowego należycie pouczeni o wszelkich ryzykach związanych z kredytem denominowanym, przedstawianym jako dalece korzystniejszy od kredytu złotowego z uwagi na niższą ratę i niższe oprocentowanie i jako mało ryzykowny. Powyższe okoliczności poprzedzające zawarcie umowy i niewłaściwe informacje ze strony banku powoduje, że pozwany nie może wywodzić żadnych korzystnych dla siebie skutków prawnych z literalnego brzmienia umowy.

Przechodząc do szczegółów rozstrzyganej sprawy, z ustaleń Sądu wynika, że w niniejszej sprawie na mocy zawartej przez strony umowy nr bank udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie 165.164,87 CHF, który był wypłacany w złotych polskich na warunkach określonych w umowie. W myśl § 18 ZOZK kredyt uruchamiany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę i określoną w umowie walutę, po kursie kupna dewiz wg. Tabeli kursów z dnia uruchomienia kredytu (§ 18 ust. 1 ZOZK). Spłata kredytu denominowanego wraz z odsetkami następuje w złotych, w ratach określonych w walucie kredytu z umowy kredytu, wg przeliczenia z dnia wpływu środków na rachunek kredytowy kredytobiorcy, po ustalonym wg Tabeli kursów kursie sprzedaży dewiz obowiązującym w Banku w momencie dokonania powyższej operacji (§ 18 ust. 4 ZOZK).

Zapisy umowy świadczą o braku jasnych i przewidywalnych w przyszłości przez cały okres kredytowania reguł ustalania wysokości uiszczanych przez kredytobiorców rat kredytowych według nieznanymi kursów ustalanych wyłącznie przez bank. W momencie zawierania umowy, kredytobiorcom nie była znana wysokość w złotych poszczególnych przyszłych rat kredytowych i odsetkowych, albowiem nie otrzymali pełnego harmonogramu spłaty kredytu w momencie podpisywania. Należy nadmienić, że żadne z postanowień umowy stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego nie określały szczegółowo zasad ustalania kursów walut w Tabeli kursowej banku, a oświadczenia podpisane przez strony na temat ryzyka związanego z tym kredytem i nie zostały poprzedzone rzetelną informacją profesjonalisty jakim jest bank.

Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyrokach z 26 lutego 2015 r. C- 143/13 i z 30 kwietnia 2014 r. C-26/13, wynikający z art. 4 ust. 2 i art. 5 dyrektywy 93/13 wymóg przejrzystości warunków umownych nie może być zostać zawężony do ich zrozumiałości pod względem formalnym i gramatycznym.

W ocenie Sądu klauzule waloryzacyjne zawarte w: § 18 ust 1 i 4 ZOZK nie spełniają określonego w 4 ust 2 Dyrektywy 93/13 oraz w art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. wymogu transparentności. Nie zostały one profesjonalnie, przejrzysto, rzetelnie i wyczerpująco jasno przedstawione tak, aby konsument dostatecznie uważny i rozsądny był w stanie w oparciu o zrozumiałe kryteria zrozumieć i oszacować konsekwencje ekonomiczne warunków umowy dla swoich zobowiązań finansowych w całym okresie kredytowania. Ponadto powodowie nie zostali powiadomieni o klauzuli przeliczeniowej zawierającej spread walutowy i jego przeznaczeniu oraz celu, jaki spełniał w umowie. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że powodowie nie posiadają dostatecznej wiedzy finansowej i bankowej na temat tworzenia tychże kursów w pozwanym banku, jak również tego, że saldo kredytu będzie przeliczane po bliżej niesprecyzowanym kursie z tabeli w dniu wypłaty kredytu. W ocenie Sądu, podpisane przez powodów formalne oświadczenia o zapoznaniu się z kwestią ryzyka kursowego oraz ryzyka wynikającego ze zmiennej stopy procentowej nie oznaczają, że bank zrealizował ze szczególną starannością, jakiej wymagało wprowadzenie do długoterminowej umowy mechanizmu waloryzacji, obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego, a kształtując treść klauzuli waloryzacyjnej zachował się w sposób lojalny wobec kredytobiorcy uwzględniając jego uzasadnione interesy (**np. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 grudnia 2020 r., w sprawie o sygn. I A Ca 766/19**).

Przykładowo TSUE w wyroku z 10 czerwca 2021 r. wydanym w sprawach połączonych C-776-C-782/19 „podkreślił wymóg przejrzystości poinformowania konsumenta przed zawarciem umowy o warunkach i umownych i skutkach zawarcia umowy, tak aby warunek umowny był zrozumiały dla konsumenta nie tylko pod względem formalnym i gramatycznym, ale także wyjaśnił mu konkretne działania metody obliczania kursów, przedstawienia mu kontekstu gospodarczego mogącego wpłynąć na zmiany kursów walut tak, aby konsument miał możliwości konkretnego zrozumienia potencjalnie poważnych konsekwencji dla jego sytuacji finansowej, które mogą wynikać z zaciągnięcia kredytu denominowanego do waluty obcej”.

Ponadto w **postanowieniu TSUE z dnia 6 grudnia 2021 r., w sprawie o sygn. C-670/20 w tezie nr 34 Trybunał** stwierdził, że: „W świetle powyższych rozważań na zadane pytania trzeba odpowiedzieć, iż wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że wymóg przejrzystości warunków umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, które narażają kredytobiorcę na ryzyko kursowe, jest spełniony wyłącznie w sytuacji, gdy przedsiębiorca dostarczył temu kredytobiorcy dokładne i wystarczające informacje odnośnie do ryzyka kursowego pozwalające właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i rozsądnemu przeciętnemu konsumentowi na dokonanie oceny ryzyka potencjalnie znaczących skutków gospodarczych takich warunków umownych dla jego zobowiązań finansowych w trakcie całego okresu obowiązywania tej umowy. W tym względzie okoliczność, że konsument oświadcza, iż jest w pełni świadomy potencjalnych ryzyk wynikających z zawarcia wspomnianej umowy, nie ma sama w sobie znaczenia dla oceny, czy przedsiębiorca spełnił wspomniany wymóg przejrzystości.”

Należy podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego obowiązek informacyjny określany jest jako „ponadstandardowy” (wyrok SN z 16 marca 2018 r. w sprawie IV CSK 250/17 , wyrok z 9 stycznia 2019

r. ICSK 736/17) wskazując, że bank jako profesjonalista nie może uwolnić się od odpowiedzialności odwołaniem się do samych tylko formalnych obowiązków. Dla zachowania lojalności kontraktowej ważne jest wyraźne wskazanie konsumentowi niebezpieczeństw wiążących się z oferowanym kredytem tak, aby konsument miał pełne rozeznanie co do skutków ekonomicznych zawartej umowy. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że taki obowiązek polega na zobrazowaniu ryzyka, jakie łączy się z kredytem waloryzowanym, w szczególności wskazanie, że z biegiem lat kwota należności głównej może wielokrotnie przewyższyć kwotę udzielonego kredytu mimo regularnej spłaty.

Przechodząc ponownie na grunt rozstrzyganej sprawy w celu oceny sposobu wykonania obowiązku informacyjnego przez bank, powodowie wskazywali w toku procesu, że doradca kredytowy przy podpisywaniu umowy nie wyjaśniali obrazowo i wyczerpująco, w jaki sposób ustalane są stosowane w umowie kursy walut wyznaczone przez bank i jaki będzie rzeczywisty wpływ ryzyka zmiennego kursu oraz zmiennej stopy procentowej na saldo kredytów w tak długim okresie kredytowania (**klauzula walutowa**).

Powodowie w zakresie przeliczeń kursowych byli zdani na bank w tym sensie, że nie przysługiwały im żadne instrumenty kontroli i ewentualnej ochrony przed kursem sztucznie zawyżonym czy nierynkowym, nie znali zasad ich tworzenia i nie mogli nawet przewidzieć jak te kursy będą się zmieniać. Powodowie nie mogli w żaden sposób wpłynąć na wyliczenie wysokości rat kredytów, które obowiązani byli spłacać w PLN, podczas gdy w całości kwestia ta uzależniona była od woli pozwanego, który dodawał spread walutowy do kursów z tabeli (**klauzula przeliczeniowa zawierająca klauzulę spreadową**).

W orzecznictwie panuje obecnie powszechny pogląd, że niedozwolone postanowienia umowne są to takie klauzule, które uzależniają wysokość kwoty, w jakiej kredyt ma być zwrócony od zachowania, decyzji tylko jednej ze stron umowy, w dodatku strony silnej jaką jest przedsiębiorca taki jak bank (**cyt. uchwała SN III CZP 40/22 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r. IV CSKK 309/18**).

Dominujący jest obecnie w judykaturze pogląd, że zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego (denominowanego) do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji (denominacji) określają główne świadczenie kredytobiorcy (m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 9 maja 2019 r. I CSK 242/18 LEX nr 2690299, z 27 listopada 2019 r. II CSK 498/18 LEX nr 2744159, z 11 grudnia 2019 r. V CSK 382/18 OSNC-ZD 2021/2/20, z 3 lutego 2022 r. II CSKP 459/22 LEX nr 33035544).

Również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyraził takie stanowisko, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, ich usunięcie spowodowałoby bowiem nie tylko zniesienie mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - zaniknięcie ryzyka kursowego, które jest związane bezpośrednio z indeksacją kredytu do waluty (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2019 r., D., C-1 18/17, pkt 48, 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

Analiza postanowień spornej umowy kredytowej prowadzi do jasnego wniosku, że nie spełniają ona wymaganych zasad regulujących prawidłowy sposób dokonania czynności prawnej w zakresie określenia świadczenia głównego stron.

Najważniejszym uchybieniem w tym zakresie jest przyznanie sobie przez pozwanego banku arbitralnej możliwości kształtowania pozycji prawnej i finansowej dłużnika w stosunku cywilnoprawnym z naruszeniem zasady równości stron. Władztwo to dotyczyło najważniejszych postanowień umownych – ustalenia salda zaciągniętych kredytów oraz wysokości kwot miesięcznych rat wpłacanych przez powodów. W tym zakresie umowy nie wiązała banku żadnymi ograniczeniami co do sposobu określania kursów kupna i sprzedaży w tabeli kursów. Wszelkie ustalenia w tym zakresie wynikały z tworzonej przez bank jednostronnie, w sposób nieznaną klientom, własnej tabeli kursów, przy czym istotne jest wskazanie, iż żaden dokument nie regulował obiektywnego mechanizmu ich powstawania i mechanizm tworzenia kursów przez bank i nie został powodom wyjaśniony. Nie sposób przyjąć, że na takie uregulowanie stosunku prawnego powodowie świadomie wyrazili zgodę. Jak już wcześniej zaznaczono, zawarcie w treści wniosku lub umowy oświadczenia kredytobiorcy, że jest on świadomy ryzyka kursowego związanego ze zmianą kursu waluty waloryzacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko oraz że jest

świadomy ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania w całym okresie kredytowania i akceptuje to ryzyko nie oznacza, że bank zrealizował ze szczególną starannością jakiej wymagało wprowadzenie do długoterminowej umowy mechanizmu waloryzacji, obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego, a kształtując treść klauzuli waloryzacyjnej zachował się w sposób lojalny wobec kredytobiorcy uwzględniając jego uzasadnione interesy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 grudnia 2020 r., I ACa 766/19 i wyrok TSUE z 10.06.2021 r. w sprawach połączonych C- 776-C-782/19 i postanowienie TSUE z 6.XII.2021 r. C- 670/20 dot. Węgier i wyrok SN z 29.10.2019 r. w sprawie IV CSK 309/18).

Skutki stwierdzenia bezskuteczności klauzul umownych:

Stwierdzenie istnienia klauzul nieuczciwych w umowach przy spełnieniu wszystkich przesłanek z art. 385¹ k.c. oznacza, że stają się one bezskuteczne od początku wobec konsumentów, jakimi niewątpliwie byli powodowie.

Z kolei ustalenie czy taka umowa po wyeliminowaniu bezskutecznych klauzul może nadal obowiązywać należy do sądu krajowego, który musi rozważyć wszystkie okoliczności, na które wskazał wyrok wydany w sprawie polskiej przez TSUE w dniu 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (D. - (...)) i wyrok z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K. i K. R. (C-26/13 EU:C:2014:282, pkt 80-84) oraz wyroku z 26.03.2019 r. wydany w sprawie (...) i (...) (C-70/17 EU:2019:250, pkt 64).

W w/w wyroku Trybunał Sprawiedliwości UE wskazał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. Jak podkreślił Trybunał w uzasadnieniu swojego stanowiska, możliwość zastąpienia nieuczciwych postanowień umowy przepisami prawa krajowego stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą dana umowa pozostaje wiążąca dla stron tylko wtedy, gdy może ona nadal obowiązywać bez zawartych w niej nieuczciwych warunków - w związku z tym jest ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, mających odzwierciedlać równowagę, którą prawodawca krajowy starał się ustanowić między całością praw i obowiązków stron określonej umowy na wypadek, gdyby albo nie odstąpiły od standardowej normy ustanowionej przez ustawodawcę krajowego dla danych umów, albo wyraźnie wybrały możliwość zastosowania normy wprowadzonej w tym celu przez ustawodawcę, zaś przepisy na które powołuje się sąd odsyłający nie wydają się, aby były przedmiotem szczególnej analizy prawodawcy w celu określenia tej równowagi, a tym samym nie korzystają z domniemania braku nieuczciwego charakteru.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w pkt. 4 wyroku TSUE z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20 i uchwałą Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, Sąd poinformował powodów o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągnąć za sobą stwierdzenie nieważności spornej umowy kredytowej na rozprawie w dniu 27 kwietnia 2023 r. Powodowie oświadczyli, że są w pełni świadomi skutków takiego orzeczenia. Powodowie nie byli natomiast zainteresowani udzieleniem następczej zgody na postanowienia niedozwolone i przywróceniem im skuteczności z mocą wsteczną, żądając rozliczenia wpłaconych świadczeń zgodnie z teorią dwóch kondykcji.

Niezależnie od powyższego, nawet gdyby przyjąć, że strony, w granicach zasady swobody umów, mogły zawrzeć umowę w omówionym kształcie, to umowa ta w ocenie Sądu zawiera klauzule abuzywne, których eliminacja z umowy powoduje jej upadek w całości.

Tym samym Sąd w całości podziela argumentację powodów wyrażoną na gruncie niniejszego procesu. **Za niedozwolone postanowienia umowne należało bowiem uznać § 18 ust. 1 i 4 ZOZK Z uwagi na brak spełnienia warunku przejrzystości tych zapisów umowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy nr 93/13 klauzule takie są bezskuteczne wobec konsumenta.**

Powołany na wstępie artykuł 385¹ § 3 k.c. stanowi, że niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przez „rzeczywisty wpływ” należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Fakt, że konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Innymi słowy, należy badać, czy konsument miał realny wpływ na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę i czy z możliwości tej zdawał sobie sprawę. Do tego, by skutecznie wykazać fakt, że klauzula była uzgodniona z konsumentem, nie wystarcza opatrzenie kontrolowanego postanowienia wzmiankami typu: „wyrażam zgodę”, „przyjmuję własnoręcznym podpisem” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 6 marca 2013 r., VI ACa 1241/12). W konsekwencji postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi będą takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez samego konsumenta. Takich postanowień analizowana umowa nie zawiera. Nie sposób uznać argumentu strony pozwanej, że dowodem indywidualnego uzgodnienia warunków umowy jest sam fakt przyjęcia przez powódkę oferty kredytu w kształcie zaproponowanym przez bank.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść.

Zgodnie z art. 385(1) § 1 k.c. postanowieniem uzgodnionym indywidualnie jest takie postanowienie, na którego treść konsument miał rzeczywisty wpływ w ramach prowadzonych z przedsiębiorcą negocjacji.

Kwestionowane w pozwie postanowienia spornej umowy **rażąco naruszają interes konsumenta**, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Między innymi o takiej sytuacji można mówić w razie nadmiernego naruszenia równowagi interesów stron poprzez wykorzystanie przez jedną z nich swojej przewagi przy układaniu wzorca umowy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 maja 2009 r., VI ACa 1395/08). Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

Natomiast działanie *wbrew dobrym obyczajom* w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 lipca 2005r., I CK 832/04). Sprzeczne z dobrymi obyczajami są te postanowienia wzorca umownego, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację takich wartości jak szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 17 kwietnia 2013 r., VI ACa 1096/12).

Przyjmuje się, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 stycznia 2011 r., VI ACa 771/10).

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy, należy w pierwszej kolejności wskazać, że abuzywność postanowień umownych objawiała się tym, że zaskarżone klauzule nienegocjowane i niejasne w swej treści, nie wskazywały wprost sposobu ustalania wysokości kursu CHF w tabeli bankowej pozwanego, na podstawie którego winno dokonywać się wyliczeń związanych z comiesięcznymi świadczeniami stron oraz przeliczenia kapitału kredytów przed ich wypłatą. W umowie brak było obiektywnych wskaźników pozwalających na określenie

mechanizmu tworzenia tego właśnie kursu. Pozwany pozostawił sobie arbitralną jednostronną możliwość do kształtowania owego kursu bez wiedzy i ingerencji powodów, stawiając ich przy tym w pozycji biernych uczestników stosunku łączącego strony, nie wyjaśniając im tego zagadnienia. Wszelkie wyliczenia kursu waluty były dokonywane przez pozwanego jednostronnie, a to działanie narzucało powodom wysokość faktycznego zobowiązania w zakresie wysokości kapitału i wysokości raty kredytowej. Różnica kursowa zwana spreadem walutowym stanowiła dodatkowy przychód banku, o czym konsumenci nie byli informowani wprost, tzn. że oprócz odsetek i prowizji ujawnionych w umowie jako koszty kredytu, bank będzie zarabiał na nich dodatkowe pieniądze z obrotu walutowego zawartego w mechanizmie indeksacji. Takie działanie pozwanego w ocenie Sądu jest również sprzeczne z zasadami współzycia społecznego oraz rażąco narusza interesu powodów jako konsumentów.

Należy w tym miejscu dodać za Sądem Najwyższym (por. wyrok z dnia 29 października 2019 r. sygn. akt IV CSK 309/18) - którego ustalenia w pełni podziela Sąd meriti, że tej sytuacji nie zmienia fakt podpisania przez powodów oświadczenia o ryzyku kursowym związanym z wahaniami kursów waluty, do której denominowany jest kredyt oraz o tym, że ryzyko to ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku i na wysokość rat spłaty kredytu.

Z poczynionych przez Sąd ustaleń (w tym w głównej mierze z zeznań powodów) wynika, iż powodom nie zostały przedstawione jakiegokolwiek symulacje dotyczące możliwych zmian kursowych i ich wpływu na wysokość ich zobowiązania wynikającego z umowy kredytu w całym okresie kredytowania. Przedstawiony powyżej sposób poinformowania kredytobiorcy o ryzyku kursowym (polegający jedynie na przedłożeniu kredytobiorcy gotowej treści oświadczenia do podpisu bez jednoczesnego realnego udzielenia im wyczerpujących informacji i pouczeń w tym zakresie) uznać należy za niezwykle pobieżne i jako takie nie mogące zostać uznane za wyczerpującą i rzetelną informację udzieloną w tym zakresie konsumentowi przez podmiot profesjonalny, będący silniejszą stroną stosunku umownego. Oświadczenia te były jedynie pośpiesznie podpisywane bez wcześniejszej rzetelnej i pełnej informacji na temat ich znaczenia i długofalowych skutków.

Sąd ponadto uznał, że klauzule przeliczeniowe dotyczyły głównych świadczeń stron. Sporne klauzule przeliczeniowe wprowadzają reżim przeliczenia świadczeń głównych stron w stosunku do waluty obcej. Głównych świadczeń stron dotyczą takie elementy konstrukcyjne umowy, bez uzgodnienia których nie doszłoby do jej zawarcia. Zasięg pojęcia głównych świadczeń stron musi być zawsze ustalany in casu z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 listopada 2012 r., I CSK 49/12, por. wyrok z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, wyrok z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18). Jest również zgodne z wykładnią zaprezentowaną przez TSUE (wyrok z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, K. R., pkt 59).

W ocenie Sądu klauzule waloryzacyjne są w przedmiotowej umowie postanowieniami o charakterze podmiotowo i przedmiotowo istotnym, zatem mogą być objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego. Zostały one określone niejednoznacznie, w taki sposób, że powodowie nie mieli rzeczywistej możliwości określenia istotnych z punktu widzenia konsumenta konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy, która de facto generowała niczym nieograniczone ryzyko kursowe.

Do sądu krajowego należy ustalenie, czy bank przedstawił zainteresowanemu konsumentowi wszelkie istotne informacje pozwalające mu ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla jego zobowiązań finansowych warunek umowny, zgodnie z którym kredyt należy spłacić w tej samej walucie obcej co waluta, w której został on zaciągnięty. W ocenie Sądu informacje przekazane powodom przed zawarciem umowy były niewystarczające do spełnienia ww. warunków przejrzystości. Nie mogły rozwiewać także ewentualnych wątpliwości postanowienia zawarte w umowie, z uwagi na to, że w kluczowych elementach odsyłały do kryteriów znanych tylko bankowi, których powodowie nie mogli skontrolować ani na nie wpłynąć (ustalenie kursów waluty).

Z ustaleń Sądu wynika, że Tabele kursowe pozwanego banku powstawały wyłącznie w wyniku jednostronnych decyzji banku, a powodowie nie mieli żadnego wpływu na ich treść. W tym stanie rzeczy, zostali on de facto wykluczeni z decydowania o treści stosunków prawnych łączących ich ze stroną pozwaną. Ukształtowanie stosunku

w opisany powyżej sposób uprawniało pozwany bank do dodatkowego, pozaumownego wynagrodzenia, albowiem kursy wykorzystywane przy tworzeniu tabel kursów były kursami kupna i sprzedaży, które de facto zawierają w sobie wynagrodzenie, czyli ustalaną przez zarząd banku marżę banku pobieraną tą drogą za dokonanie transakcji kupna lub sprzedaży, której to wysokość była zależna tylko i wyłącznie od woli pozwanego. Wymóg przejrzystości warunków umownych wynikający z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 nie może być zawężany do ich zrozumienia pod względem formalnym i gramatycznym (wyrok TSUE 27.02.2015 r. C-143/13 i z 30.04.2014 C- 26/13).

Nie może mieć też negatywnego wpływu na ocenę sytuacji prawnej powodów stwierdzenie pozwanego, że kursy ustalane były w oparciu o średnie kursy NBP, pozycję walutową banku, przewidywane zmiany kursów walutowych oraz ocenę bieżącej sytuacji rynkowej – nie zostało to bowiem wprost uregulowane w umowie łączącej strony, **a sama informacja na ten temat jest niepełna i wprowadza w błąd**, bowiem nie ma tam mowy o tym, że to wyłącznie bank ustala marżę stanowiącą dodatkowy przychód banku w operacjach przeliczania rat spłaty kredytu według kursu sprzedaży z tabeli banku. Powodowie sami nie mogli zdobyć takich informacji i oszacować konsekwencji ekonomicznych stosowania różnych kursów bez wiedzy o dodatkowym koszcie obciążającym ich raty w postaci różnic kursowych. Mechanizm działania ryzyka kursowego wprowadzony do umowy stron wymagał szczególnej staranności banku w zakresie wskazania wyraźnych zagrożeń wiążących się z oferowanym rodzajem kredytu na mieszkanie, stanowiące z reguły dorobek życia przeciętnego klienta, i ten obowiązek informacyjny powinien zostać wykonany przed kontraktem w sposób jednoznaczny i zrozumiały, unaoczniając powodom, że zaciągnięcie takiego kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem takiej umowy może być obowiązek zwrotu wielokrotnie wyższej kwoty niż pożyczona – mimo dokonywania regularnych spłat (patrz: uzasadnienie wyroku SA w Warszawie w sprawie VI ACa 1185/20).

Brak takich postanowień jest z kolei naruszeniem dobrych obyczajów, gdyż nie pozwala przewidzieć stronie powodowej, w jakiej wysokości winno nastąpić spełnienie świadczenia. Naruszenie dobrych obyczajów oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul w umowach, które godzą w równowagę stron stosunku umownego. **Rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść (tak w wyroku Sąd Apelacyjny w Warszawie o sygn. VI ACa 768/19)**. Obie wskazane w art. 385¹ § 1 k.c. formuły prawne służą ocenie tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umowy przekraczają zakreślone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego (patrz: wyrok z 18.06.2013 r. VI ACa 1698/12).

Podkreślić należy, że stosownie do art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Ponadto zgodnie z brzmieniem art. 4 dyrektywy, nadanym sprostowaniem z 13 października 2016 r. (Dz. Urz. UE. L z 2016 r. Nr 276, poz. 17), nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna.

W rezultacie przy dokonywaniu oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia umownego, w tym także oceny indywidualnej, nie ma żadnego znaczenia, w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony. W szczególności nie ma znaczenia, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikają dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Istotne jest jedynie, że nie było żadnych przeszkód, aby z takich uprawnień, mogących naruszać interesy konsumenta, mógł skorzystać. Postanowienie umowne ma niedozwolony charakter nie dlatego, że jest w niewłaściwy sposób wykorzystywane przez przedsiębiorcę – tym bardziej, że jest to okoliczność, która w toku wykonywania umowy może się zmieniać. To samo postanowienie nie może być abuzywnie bądź tracić taki charakter jedynie w wyniku przyjęcia przez jedną ze stron umowy określonego sposobu jej wykonania, korzystania bądź niekorzystania z wynikających z niego uprawnień. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli daje kontrahentowi konsumenta możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Dlatego też nie miało żadnego znaczenia dla stwierdzenia niedozwolonego charakteru określonych postanowień umownych to, w jaki

sposób pozwany bank rzeczywiście ustalał kurs waluty, do której kredyt był indeksowany. Nie ma też znaczenia, w jaki sposób bank finansował udzielanie kredytów indeksowanych, gdyż również to stanowi okoliczność leżącą poza łączącym strony stosunkiem prawnym a równocześnie związaną z wykonywaniem umowy, a nie chwilą jej zawarcia. Nie ma także znaczenia wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej. Wszystkie te okoliczności miały bowiem miejsce już po zawarciu umowy kredytu.

Sąd dokonując oceny skutków wynikających z uznania określonych postanowień umowy za abuzywne – bezskuteczne wobec konsumenta i mając powyższe ustalenia na uwadze, **musi wskazać**, że po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych z umowy kredytowej stron, treść stosunku prawnego nie pozwala na przyjęcie, że strony zawarłyby ważną umowę kredytu bez klauzul nieważnych w zakresie indeksacji i obowiązku informacyjnego dotyczącego ryzyka kursowego i zmiennej stopy procentowej.

Kredytobiorca musi zostać rzetelnie i wszechstronnie powiadomiony, że podpisując umowę kredytu waloryzowanego do obcej waluty ponosi ryzyko zmiany kursu waluty, który w przyszłości może spowodować po jego stronie zobowiązanie trudne dla niego do udźwignięcia.

Bank jest instytucją zaufania publicznego, która w stosunku do klienta musi działać w granicach nie tylko dobrze pojętego własnego interesu, ale również z uwzględnieniem interesu klienta. Jak wynika z uzasadnienia wyroku SA w Warszawie z 7 maja 2015 r. w sprawie I ACa 1262/14, klient nie będący profesjonalistą w dziedzinie finansów i bankowości bez poinformowania go o ryzykach związanych z usługą nie ma możliwości dokonania właściwej analizy ryzyka, jakie związane jest z danym produktem bankowym i dokonania właściwego i świadomego wyboru usługi. A wszelkie takie informacje powinny wynikać z umowy stron.

Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, konsekwencją stwierdzenia niedozwolonej klauzuli umownej jest działająca ex lege sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umowy w pozostałym zakresie.

Przepis art. 385¹ § 2 k.c. wyłącza jednak stosowanie art. 58 § 3 k.c., co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym o przepisy Kodeksu cywilnego. Także w orzecznictwie TSUE co do zasady wykluczono możliwość dokonania przez sąd krajowy zmiany treści nieuczciwych warunków umowy, wskazując, że byłoby to sprzeczne z celem z art. 7 dyrektywy 93/13 (patrz. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, VI ACa 185/20).

Uprawnienie to przyczyniłoby się do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ wciąż byłiby oni skłonni do stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów ze świadomością, że nawet gdyby miały one zostać unieważnione, to ostatecznie umowa jednak może być uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy tak, aby zagwarantować w ten sposób interes przedsiębiorców (wyrok TSUE z 30.04.2014 C- 26/13).

W wyroku z 3 października 2019 r. C-260/18 (D. – (...)), **TSUE uznał, że art. 6 ust. 2 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie**, aby sąd krajowy po stwierdzeniu nieuczciwych postanowień umowy przyjął zgodnie z prawem krajowym, że umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że po ich usunięciu spowodowałyby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Skutki unieważnienia umowy dla konsumenta należy ocenić w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony do celów tej oceny decydująca jest wola konsumenta wyrażona w tym względzie. **Ochrona konsumenta może być pełna i zapewniona tylko, gdy zostaną uwzględnione jego rzeczywiste i bieżące interesy**, a nie interesy i okoliczności mające miejsce w chwili zawarcia umowy. Art. 6 ust. 1 dyrektywy zdaniem TSUE stoi na przeszkodzie unieważnienia umowy, jeżeli takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby konsument nie wyraził zgody na takie utrzymanie umowy. Decydujące znaczenie ma więc wola konsumenta, który może uznać, że zastąpienie abuzywnego postanowienia umowy nie jest dla niego korzystne i wybrać skutek,

jakim jest upadek umowy, może także zgodzić się na uzupełnienie luk w umowie, aby uniknąć upadku umowy (takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 r. w sprawie V CSK 382/18).

Podsumowując Sąd uznał, że po prostym wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych zawartych w § 18 ust. 1 i 4 ZOZK pozostała jej treść nie pozwala na dalsze wykonywanie zobowiązania, które zmieniło swoją naturę i całkowicie treść bez wpływu obu stron na kształtowanie treści czynności konsensualnej. Wyeliminowanie odniesienia do tabel kursowych banku postanowień dotyczących zasad ustalania zmiennej stopy procentowej czyni niemożliwym dokonanie przeliczenia kwot kredytu i rat kredytowych z franków szwajcarskich na złote polskie.

Zdaniem Sądu, brak jest przy tym w systemie prawa polskiego przepisów dyspozytywnych, które mogłyby wejść do spornej umowy w miejsce postanowień abuzywnych, w tym nie może to być art. 358 par. 2 k.c., który jako przepis dyspozytywny obowiązuje dopiero od 24 stycznia 2009 r. i dotyczy przeliczenia świadczeń z ważnych umów z waluty obcej na PLN, a nie odwrotnie jak w niniejszej sprawie, podobnie jak art. 41 prawa wekslowego, który może być stosowany tylko do zobowiązań wekslowych.

Powodowie poinformowani przez Sąd z urzędu o skutkach nieważności umowy, wprost odrzucili możliwość zaakceptowania wadliwych postanowień umownych, co umożliwiłoby dalsze wykonywanie umowy w zmienionym kształcie. W swoim oświadczeniu podtrzymali wolę rozliczenia nienależnych świadczeń.

Z powyższych przyczyn Sąd uwzględnił żądanie powodów i wydał rozstrzygnięcie ustalające nieważność umowy kredytu.

Ustalona nieważność przedmiotowej umowy kredytowej skutkuje tym, że kwoty wzajemnie dotychczas przez strony świadczone są nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., gdyż zostały uiszczane bez podstawy prawnej. Bank oddał na rzecz powodów kwotę kredytu bez podstawy prawnej w oparciu o nieważne umowy kredytu, z kolei powodowie bez podstawy prawnej uiszczali comiesięczne raty kredytowe. Nieważność umowy powoduje, iż następuje wyjście ze stosunku prawnego łączącego strony i niemożność kreowania w oparciu i w ramach tego stosunku prawnego żądania. Wskazana powyżej sytuacja, tj. stwierdzenie nieważności umowy, stanowi jedną z kondykcji - *condictio sine causa* - i odnosi się do sytuacji, w których czynność prawna była od początku bezwzględnie nieważna i nie istniała możliwość jej konwalidacji, np. czynność sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 3 k.c.). Kondykcja ta wystąpi też w przypadku, w którym nieważna okazała się część czynności prawnej, na podstawie której spełnione zostały świadczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20.10.2016 r., I ACa 1732/15, wyrok Sądu Najwyższego z 7.11.1997 r., II CKN 424/97, wyrok Sądu Najwyższego z 24.11.2011 r., I CSK 66/11). W doktrynie został również wyrażony pogląd, iż przesłanki tej właśnie kondykcji zostają spełnione w przypadku spełnienia przez konsumenta świadczenia na rzecz przedsiębiorcy na podstawie klauzuli umownej, która została uznana za niedozwoloną. Dodatkowo należy wskazać, że zasadność teorii dwóch kondykcji została przesądzona w uchwale [7] Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, mającej moc zasady prawnej oraz w uchwale III CZP 11/20 z 16 lutego 2021 r.

Stwierdzenie nieważności umowy powoduje zatem obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Co do zasady, kredytobiorca powinien więc zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału, a zatem bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe i inne opłaty oraz składki.

Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa stała się trwale bezskuteczna.

Z zaoficerowanej przez stronę powodową dokumentacji bankowej wynika, że w okresie od dnia uruchomienia kredytu do dnia 15 czerwca 2020 r. , a powodowie w modyfikacji powództwa wskazywali dłuższy okres spłat do dnia 15 października 2021 r. w sumie powodowie zapłacili na rzecz banku tytułem spłaty rat kredytowych (kapitałowo – odsetkowych) łączną kwotę 256.788,38 PLN (dowód: zaświadczenie banku - k. 52-55, potwierdzenia przelewów k. 156-157).

Powodowie wpłacili ponadto kwotę 5.998,96 CHF jak wynika z przedstawionej w niniejszej sprawie dokumentacji na k. 152 a.s., kiedy to od 16 lutego 2015 r. do 15 marca 2016 r. wpłacali raty bezpośrednio we frankach szwajcarskich. Sąd omyłkowo pominął te kwotę w wyroku co następnie sprostował z urzędu w odrębnym postanowieniu prostującym.

Powodom należą się również odsetki ustawowe za opóźnienie w zapłacie zasądzonych kwot. Stosownie do art. 481 § 1 i 2 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności, a jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Termin zapłaty świadczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, zatem świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu pozwanego do zapłaty (art. 455 k.c.).

Rozpoznając roszczenie odsetkowe powodów sąd uwzględnił fakt, że powodowie na terminie rozprawy w dniu 26 września 2023 r. złożyli oświadczenia o świadomości skutków nieważności spornej umowy kredytowej (protokół rozprawy – k. 210-211v). W konsekwencji odsetki ustawowe za opóźnienie od zasądzonej na rzecz powodów kwoty Sąd zasądził od powyższego dnia, tj. od dnia 26 września 2023 r., uznając, że strona pozwana znajduje się w opóźnieniu od tejże daty.

Rozpoznając roszczenie odsetkowe powodów należy odwołać się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. o sygn. akt III CZP 6/21, z której uzasadnienia wynika, iż dopiero z chwilą, gdy strona powodowa została pouczone przez sąd o skutkach nieważności umowy i oświadczyła, iż godzi się na te skutki i akceptują je - występuje skutek w postaci definitywnej nieważności umowy. Oznacza to, że dopiero z dniem odmowy potwierdzenia klauzul abuzywnych, bez których umowa nie może wiązać, albo z dniem bezskutecznego upływu czasu do ich potwierdzenia, ustaje stan zawieszenia, a umowa staje się definitywnie bezskuteczna (nieważna). Dopiero z tą chwilą powstaje po obu stronach umowy obowiązek zwrotu spełnionych świadczeń i dopiero z tą chwilą możliwe jest uznanie stanu opóźnienia w spełnieniu nienależnego świadczenia. Skuteczność oświadczenia konsumenta uzależniona jest od dwóch warunków: po pierwsze – Sąd orzekający w sprawie abuzywności klauzul umownych musi mieć pewność, że oświadczenie zostało złożone przez konsumenta należycie poinformowanego o konsekwencjach prawnych jakie może pociągnąć za sobą definitywna nieskuteczność (nieważność) kwestionowanego postanowienia i po drugie – pewność co do wskazanych okoliczności warunkujących skuteczność oświadczenia konsumenta musi mieć również druga strona umowy czyli Kredytodawca, który musi mieć jasność co do tego, czy konsument formułując oświadczenie był należycie poinformowany o konsekwencjach abuzywności klauzuli (np. o wszystkich roszczeniach restytucyjnych związanych z całkowitą i trwałą bezskutecznością umowy). Dopiero po spełnieniu tych warunków wystąpienie przez konsumenta z żądaniem restytucyjnym, zakładającym trwałą bezskuteczność (nieważność) całej umowy, może być uznane za dorozumianą odmowę potwierdzenia klauzuli i akceptację konsekwencji upadku umowy, prowadzącą do jej trwałej nieważności. Dopiero z chwilą ustalenia trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy można uznać, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny, a strony mogły zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia w rozumieniu art. 410 par. 2 k.c. (wyrok SA w Warszawie o sygn. VI ACa 617/20).

W pozostałym natomiast zakresie roszczenie odsetkowe powodów podlegało oddaleniu jak w punkcie drugim sentencji wyroku.

Orzekając o kosztach postępowania w punkcie trzecim sentencji wyroku Sąd na podstawie art. 98 k.p.c. włożył na pozwanego obowiązek zwrotu powodom kosztów procesu. Koszty powodów niezbędne do celowego dochodzenia praw

w niniejszej sprawie wyniosły łącznie 11.834,00 zł, na co składają się uiszczona opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000,00 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 34,00 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów w wysokości 10.800,00 zł, ustalonej stosownie do § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.